

пільства політикою уряду, а також поглибить проблему суспільної депресії.

Висновки. Підсумовуючи все вищевикладене, можна зауважити, що не обов'язково очікувати остаточного приборкання пандемії та послаблення карантину. Звичайно, це певною мірою посприє подоланню проблем, що накопичилися протягом 2020 р. в Україні. Однак деякі з них матимуть тривалі негативні наслідки, що можуть позначитися на динаміці культурного розвитку. Отже, ми маємо розробляти та реалізовувати довготривалі програми оптимізації.

Висновок 1. Перехід на розподілену працю дає нам унікальну можливість повністю переосмислити виконання своєї роботи. Ми матимемо нагоду звільнитися від поганих звичок та неефективних процесів – від беззмістовних зустрічей та зайвої бюрократії. Організації, що вдало розв'яжуть згадані питання, можуть вийти з кризи попереду всіх; вони нададуть бажані умови праці та цілеспрямовано обладнають зручні робочі місця, сприятливі для співпраці і продуктивності.

Висновок 2. Віртуальна реальність постає не лише як спосіб комунікації або проведення вільного часу, а як досить доступний простір для реалізації своїх умінь і навичок, талантів.

Висновок 3. В умовах пандемії й антивірусного локдауну надзвичайно гостро постала потреба в особистостях, які здатні опановувати власну поведінку, формувати системи внутрішньої регуляції та детермінації життєдіяльності, вибудовувати продуктивні стратегії конструювання нового досвіду в кризових життєвих ситуаціях та в мінливому сучасному світі загалом.

T. D. Bobrovnyk, Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
60, Volodymyrska street, Kyiv, 01033, Ukraine

FEATURES OF THE LIFE OF THE INDIVIDUAL IN THE SOCIO-CULTURAL CONDITIONS OF THE "PANDEMIC PERIOD"

Т. Д. Бобровник, студ.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

ОСОБЕННОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛИЧНОСТИ В СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИЧЕСКОГО ПЕРИОДА

Д. К. Лященко, студ.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
prosto1daniil@gmail.com

СТУДЕНТСЬКІ ОПИТУВАННЯ: ЯК ПЕРЕТВОРИТИ ФОРМАЛЬНІСТЬ У МОЖЛИВІСТЬ. КЕЙС КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Аналітична записка

Анотація. Присвячено проблемі проведення студентських опитувань в українських закладах вищої освіти (далі – ЗВО). Висвітлено таке питання: "Чому існування такої системи опитувань є вигідним для ЗВО, студентства, викладачів". На прикладі проведених опитувань у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (далі – КНУ) проаналізовано реальні проблеми та запропоновано можливі шляхи їхнього розв'язання.

Вступ. Аналіз вищої освіти у роботі здійснено крізь призму процесу отримання освітніх послуг здобувачем вищої освіти (далі – студентом) у ЗВО. ЗВО – соціальний інститут, що, відповідно до сформованої конвенції та законів, має право на надання освітніх послуг у ме-

- СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**
1. Аносова А. В. Особливості самоусвідомлення і саморегуляції дорослої людини в умовах пандемії. [Електронний ресурс] / А. В. Аносова // Психологічне здоров'я персоналу організацій в умовах пандемії COVID-19: проблеми та технології забезпечення: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції з організаційної та економічної психології (21 травня 2020 року) / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Н. М. Бендеревець, А. М. Шевченко, О. В. Креденцер. Київ – Біла Церква, 2020. – С. 22–25. – Режим доступу: http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/zbirnik_ost_var_1594384171.pdf
 2. Михайлова О. Ю. Розвиток культурної сфери в Україні в умовах поширення пандемії COVID-19 та впровадження карантинних заходів: проблеми, перспективи, ризики [Електронний ресурс] / О. Ю. Михайлова // Відділ розвитку політичної системи центру суспільних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/rozvytok-kulturnoi-sfery.pdf>
 3. Гіршфельд Х., Фогарті Ф., Франц С., Кітінг С., Лафонт Е. та ін. Як коронавірус змінить нашу роботу – можливо, назавжди. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54842038>

REFERENCES

1. Anosova, A. (2020). Features of self-awareness and self-regulation of an adult in a pandemic. Psychological health of personnel of organizations in a pandemic COVID-19: problems and technologies: materials of the XIV International scientific-practical online conference on organizational and economic psychology (May 21, 2020). Kyiv, Bila Tserkva, 22–25. Retrieved from http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/zbirnik_ost_var_1594384171.pdf
2. Mikhailova, O. (2021). Development of the cultural sphere in Ukraine in the context of the spread of the COVID-19 pandemic and the introduction of quarantine measures: problems, prospects, risks. Department of Political System Development of the Center for Social Research of the National Institute for Strategic Studies. Retrieved from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/rozvytok-kulturnoi-sfery.pdf>
3. Hirschfeld, J., Fogarty, Ph., Franz, S., Keating S., Lafont E. etc. (2020). How the coronavirus will change our work – perhaps forever. Retrieved from <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54842038>

Надійшла до редколегії 18.04.21

жах зазначеного рівня професійної освіти. Це спрощення не має на меті применшувати вагу процесів, що винесені за межі визначення. Проте має акцентувати на площині, на яку адміністрація ЗВО / конкретний структурний підрозділ може вплинути безпосередньо.

У межах наданого вище підходу для пропонованої роботи:

- Вища освіта – продукт.
- Надавач послуг – ЗВО.
- Споживач послуг (клієнт, з наголосом на "співтворення" освітньої послуги) – студент.

Розвиток продукту неможливий без адекватного розуміння поточної ситуації: позиціонування продукту на ринку, оцінки викликів, сприйняття клієнтами тощо.

Поточна ситуація не може бути зрозумілою без аналізу актуальної інформації. Інформація може бути зібрана завдяки: відгукам споживачів, залученню третьої сторони (наприклад, для проведення аналізу). Пропонувану роботу присвячено лише студентським опитуванням.

Аналіз відгуку від споживача дозволяє зафіксувати сприйняття товару клієнтом, побачити наявні сильні/слабкі сторони продукту й окреслити можливості для розвитку.

Мета компанії – уможливлення адекватної реакції, що спирається на факти.

Чому ЗВО вигідно отримати відгук від студентів?

- Ціль ЗВО – мати можливість відповідно реагувати на наявний стан справ. Це краще зробити, маючи актуальну інформацію для аналізу та подальшої реакції. Інформація зібрана в опитуваннях студентів (як основних споживачів освітнього продукту), що може стати важливою частиною для комплексного аналізу процесів у ЗВО.

- Мета ЗВО – збільшити кількість студентів завдяки наданню якісної освітньої послуги.

- Мета студента – мати можливість стати конкурентним фахівцем у галузі, завдячуючи здобутій у ЗВО актуальній інформації, розвиненим професійним навичкам, з упевненістю, що освітній процес відбувається у комфортному та безпечному середовищі, а твою думку враховують.

Зміст проблеми. Внутрішня система забезпечення якості освіти ЗВО не може адекватно функціонувати без урахування позицій, відгуків, інтересів студентів.

Процедури збирання такої інформації, її подальшого аналізу та відповідної реакції мають бути (саме з позиції студентів): зрозумілими, сталими, відкритими, заздалегідь зафіксованими, прозорими та такими, що мали відповідний результат.

Відсутність таких процедур переважно вказує на неврахування інтересів студентів.

У такому випадку студенти є не співтворцями, а як споживачами нав'язаного згори матеріалу без можливості вплинути на процеси чи винести пропозицію, дати відгук без прямої конфліктної взаємодії з викладачем/адміністрацією.

Ця система породжує "порочне коло" у ЗВО: інформацію не збирають в основних споживачів (немає бачення реального стану освітнього процесу), а лише продовжують плановий аналіз за іншими показниками (кількість студентів, індекс цитувань тощо).

Потрапляючи в таку систему, програють усі сторони:

- Студент: немає сталих процедур донесення позиції (відгуків, думок, побажань) – складно вплинути без конфліктної взаємодії – більше проблем, на які не можеш вплинути, – апатія – дистанціювання від навчального процесу – втрата інтересу – розчарування.

- ЗВО: немає відгуків від студентів – втрата основного джерела для аналізу якості послуг – гірше розуміння поточної ситуації – збільшення ймовірності ухвалення неправильних рішень на підставі неактуальної інформації.

Припущення автора аналітичної записки: широке впровадження практики студентських опитувань у ЗВО є відповіддю на оновлення процедури акредитації освітніх програм Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство).

Обґрунтування:

- Якщо ЗВО хоче отримати акредитацію освітньої програми (мати можливість видавати диплом державного зразка за цією програмою), то і конкретна програма, і

політика всього ЗВО мають відповідати мінімальним вимогам критеріїв оцінювання Національного агентства.

- Показник врахування ЗВО інтересів студентів для Національного агентства є одним з найважливіших у процесі аналізу програми.

Такий висновок можна отримати на підставі аналізу методичних рекомендацій для експертів Національного агентства щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми [4]. Автором записки було виокремлено список підкритеріїв, які вимагають більшого чи меншого залучення студентів (список неповний):

1.2, 2.4, 2.8, 4.1, 4.2, 5.1, 5.3, 5.4, 6.1, 6.4, 7.1, 7.2, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 8.2, 8.5, 9.1, 9.3.

Примітки. 1. Окремі підкритерії з незаданих можуть містити позицію студентства, проте на це немає прямої вимоги, тому їх не було зазначено.

2. Серед списку немає десятого критерію, через те що довелося б майже всі підпункти згадувати, оскільки на PhD-програмах найвища необхідність врахування інтересів студента.

- ЗВО має продемонструвати, що студент може впливати на навчальну програму, обирати цікаві йому дисципліни, що є процедури врегулювання конфліктних ситуацій, що студента оцінюють за зрозумілими та заздалегідь оприлюдненими правилами тощо.

- У ЗВО навчаються тисячі студентів, тому зібрати централізовано необхідний масив інформації для аналізу особисто (неформально) у кожного індивідуально не є можливим.

Вихід із ситуації – система опитувань.

Саме на цьому етапі виникає проблема.

ЗВО не завжди вбачають у системі опитувань можливість для поліпшення й розвитку програм та закладу. На жаль, частина ЗВО сприймають опитування як "накинута згори" (від Національного агентства) формальність для отримання акредитації, а не як можливість.

Таке ставлення до процедури з боку ЗВО веде до комплексу проблем:

- Послаблення довіри між студентом та закладом: витратив час на опитування – не отримав реакції – розчарувався – в цілому сприйняття ЗВО погіршилося.

- Зменшення вибірки респондентів (сенс проходити опитування, якщо воно не буде враховано) та залученості студентів до інших активностей ЗВО (досвід в одній взаємодії впливає на сприйняття наступних).

- ЗВО формально має можливість обходити різні процедури, проте від того немає жодного позитивного ефекту: не зібрано актуальної інформації – немає комплексного розуміння поточної ситуації – більша ймовірність ухвалення неправильних рішень.

Опис поточної ситуації:

- Згідно з аналізом звіту ректора КНУ, на 01.11.2020 у ЗВО навчалося 28 085 студентів [1].

- У ЗВО діє система опитувань UniDos. Звіти про аналіз перебувають у вільному доступі, починаючи з 2009 р. [6]. На момент написання роботи останні результати були за 15-ту хвилю опитувань, де було залучено 4738 респондентів перших-шостих курсів [7]. Тобто за 2019 р. вибірка становила близько 17 % студентів.

- Питання в анкеті є доволі узагальненими й уможливають певний загальний вектор розуміння (соціально-демографічний портрет студента, плани на майбутнє тощо).

- За час проведення дослідження відсутня помітна реакція на його результат (яка була б достатньо висвітлена для того, щоб у студентів виникло бажання долучитися до опитування).

• Дослідження збирає статистику для ЗВО, а не відгуки/пропозиції/побажання студентів щодо освітнього процесу.

Висновок: У КНУ відсутня централізована система студентських опитувань: збирання – аналіз – реакція на відгуки/побажання/потреби студентів. Є система для опрацювання певної статистики для ЗВО, що не впливає прямо на якість освітнього процесу.

Зазначену прогалину намагалися виправити студентським опитуванням. Опитування було проведене Студентським парламентом університету (далі – СПУ) із залученням студентських парламентів факультетів. Результати оприлюднені 26 лютого 2020 р. [3]. Опитування охоплювало необхідні блоки для започаткування системи збирання думок студентів.

Результати невістні: було зібрано 3368 анкет (близько 12 % від загальної кількості студентів).

Поглиблюючи аналіз з позиції філософського факультету [2]: зібрано 187 анкет із 1447 студентів (близько 13 % від загальної кількості). Кількість відгуків на одного викладача факультету – приблизно 10. Через мізерну вибірку таке дослідження не є репрезентативним.

Можливі причини провалу опитування:

• Слабка інформаційна кампанія (недостатнє використання інформаційних ресурсів університету), що призвела до низького рівня поінформованості про опитування та нерозуміння юридичного статусу цього опитування серед студентів.

• Великий обсяг анкети, що могло спричинити втрату мотивації до заповнення, особливо за умови нерозуміння мети опитування.

• Низький рівень довіри студентів КНУ до врахування їхніх думок через відсутність сталої практики централізованого збирання – аналізу – реакції на позиції студентів.

Шляхи розв'язання проблеми. Ця проблема лежить у площині довіри між ЗВО та студентом, вироблення сталої системи із чітким розумінням того, як твій відгук може вплинути на систему. І звичайно, поява практики врахування позицій студента як співтворця навчального процесу.

На жаль, весь цей комплекс проблем не зможе бути швидко розв'язаний та потребує низки кроків для руйнування наявних негативних практик: призначення на читання курсів "своїх" на кафедрах; низької кількості відомих прикладів врахування думок студентів без конфліктної взаємодії; відсутності системи роботи з інформацією, отриманою від студентів (збирання – аналіз – реакція); апатії студентів, що не один рік існують в межах зазначеної системи, тощо.

У межах розв'язання проблеми зі студентськими опитуваннями пропонуємо такі кроки:

• **Розробка на рівні ЗВО системи опитувань** (від змісту до відповідальних за проведення/аналіз отриманої інформації). До процесу розробки системи необхідно активно залучати зацікавлених студентів і студентські парламенти задля врахування думок та пропозицій основної зацікавленої сторони, а також для промоції нової системи серед студентства.

Приклад можливих компонентів в межах такої системи:

➤ **Щосеместрово:** форми для відгуків/оцінювання опанованих курсів та викладачів, що їх читають. Це дозволить зрозуміти (з позиції студентів), чи є матеріал цікавим, як його викладають, чи зрозумілі критерії оцінювання, чи викладач поводить відповідно до встановлених норм тощо. За декілька семестрів сумарний результат опитувань (за умови правильного проведення та репрезентативної вибірки) дозволить сформувати доволі об'єктивні портре-

ти викладачів. Вважаю, що результати таких опитувань мають впливати у встановленому ЗВО відсотковому відношенні на рейтинги викладачів.

➤ Один раз на рік: збирання певної загальної статистики (чи задоволені освітнім процесом, які є проблеми тощо). Така процедура вже існує, варто активніше займатися її промоцією серед студентства.

➤ Проведення додаткових опитувань: у випадку виявлення проблеми за певним критерієм внутрішньою системою оцінювання якості (збирання додаткової інформації для майбутньої реакції на виявлені факти).

➤ Відома серед студентів і забезпечена формальними процедурами можливість висловлення позицій щодо оновлення-перегляду освітніх програм або їх окремих компонентів (на розсуд ЗВО).

➤ Додаткові форми на розгляд ЗВО: стосовно взаємодії з адмінперсоналом, з електронними системами, форми для скарг тощо.

• **Обов'язкова реакція на проаналізовану інформацію та широке висвітлення.** Без реакції й велика надія на нову систему швидко вичерпається. Без широкого висвітлення буде складно переконати більшість студентів, що відбуваються зміни й варто спробувати отримати право голосу.

Для успішності системи опитувань вона має бути прокомунікованою зі студентами, як мінімум, на початку семестру (що це, для чого це, нащо вам це) та наприкінці семестру (нагадування й прохання заповнити). Комунікація як на рівні окремих студентських груп (через старост, представників самоврядування, викладачів, працівників центру, який аналізує інформацію, адміністрацію), так і на рівні інформаційних ресурсів ЗВО.

• **Поява перших позитивних і відомих серед студентів кейсів,** що б виникли як результат анкетування. Чим більше успішних кейсів – тим менше висвітлення потрібне на майбутнє.

З часом, коли ця система стане "нормою", не потрібно буде широкої кампанії для промоції прав студентства – воно й само буде їх знати й охороняти (якщо це буде хоч якийсь час нормою на рівні ЗВО).

Висновки. Спираючись на проведений аналіз, можемо зазначити:

• У КНУ імені Тараса Шевченка відсутня централізована система студентських опитувань для роботи з інформацією (збирання – аналіз – реакція). Є загальна статистика, що збирається щорічно із 2009 р. та не впливає прямо на якість освітнього процесу.

• Відсутність системи студентських опитувань призводить до неможливості збирання цілісної рефлексії з позиції отримувачів послуг щодо якості освітнього процесу.

• Через відсутність такої інформації стає складніше побачити загальну картину, що призводить до вищої ймовірності ухвалення неправильних рішень на рівні ЗВО.

• Студент за таких умов не має можливості анонімно, без (імовірно) конфліктної взаємодії донести власну позицію, відгук, побажання.

• Неможливість впливати на освітній процес перетворює здобувача зі співтворця освітнього процесу на споживача (негативна конотація терміна, як ухвалення рішень "згори"). Претензії стосовно освітньої програми, конкретних викладачів і курсів з роками у студента лише збільшуватимуться. Без можливості на це впливати студент може розчаруватися в освітньому процесі, спеціальності, ЗВО. Переважно відчуваючи розчарування, студент одночасно починає і навчатися менше, і втрачати бажання до навчання – знижується якість засвоєння матеріалу – більше проблем із навчанням – ще

менше мотивації – кожен наступний крок посилює окрепле "порочне коло".

Спиралючись на наведену аргументацію, автор аналітичної записки вважає за доцільне:

- Розробити та вести централізовану систему студентських опитувань.
- До розробки системи рекомендовано, окрім працівників ЗВО, активно залучати (круглі столи, обговорення тощо) зацікавлених студентів, студентське самоврядування. У процесі розробки власної системи варто спиратися на позитивний досвід міжнародних і вітчизняних ЗВО, наприклад систему студентських опитувань Українського католицького університету [5].
- Здійснювати комунікацію не лише зі студентами (чому саме їм вигідна система опитувань), а й із викладачами: акцент на об'єктивній фіксації їхніх кращих практик, можливості побачити себе збоку, поліпшити курси після відгуків, отримати премію (якщо місце в рейтингу викладачів, згідно з рішенням ЗВО, впливатиме на заробітну плату) тощо.
- Викладати проаналізовану інформацію у стислій та зрозумілій формі у відкритий доступ.
- Адміністрація обов'язково має реагувати на отриману інформацію.
- Упровадити широке медійне висвітлення реальних дій ЗВО на етапі "реакції" на офіційних каналах ЗВО: сайт та соцмережі ЗВО; соцмережі студентських парламентів.
- Системну проблему проведення студентських опитувань на рівні КНУ можна вважати вирішеною, коли: буде розроблена така система; половина від усієї кількості студентів буде проходити хоча б одне з опитувань (кількісні показники); результати опитування матимуть реальний вплив на проблеми (якісні показники) – тобто коли зазначена практика стане нормою у ЗВО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Звіт ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка за 2020 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/zvit/zvit-rektora-2020.pdf>
2. Опитування студентів філософського факультету щодо якості дистанційної освіти (станом на I семестр 2020–2021 н. р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1pVdqtFXLWnRiOKZjK-XkqHyljEP_2FP4/view?usp=drivesdk

Д. К. Liashchenko, Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
60, Volodymyrska street, Kyiv, 01033, Ukraine

STUDENT SURVEYS: HOW TO TURN FORMALITY INTO OPPORTUNITY. CASE OF THE TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV

Д. К. Лященко, студент
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина

СТУДЕНЧЕСКИЕ ОПРОСЫ: КАК ПРЕВРАТИТЬ ФОРМАЛЬНОСТЬ В ВОЗМОЖНОСТЬ. КЕЙС КНУ ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО

3. Результати опитування щодо якості освіти. Студентський парламент університету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://telegra.ph/Rezultati-opituvannya-shchodo-yakosti%D1%96-osv%D1%96ti-12-21>

4. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми / Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року – К.: ТОВ «Український освітній видавничий центр "Оріон"», 2020. – 66 с.

5. Український Католицький Університет. Сектор моніторингу якості освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://academic.ucu.edu.ua/qa/>

6. UNIDOS. Факультет соціології. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unidos.univ.kiev.ua/?q=uk/pro_proekt

7. UNIDOS. Факультет соціології. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Звіт за 15 хвилю моніторингу 1 курсу та Звіт за 15 хвилю моніторингу 2–6 курсів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unidos.univ.kiev.ua/?q=uk/zvity_pro_doslidzhennya

REFERENCES

1. Zvit rektora Kiivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka za 2020 rik [Rector's annual report for 2020. Taras Shevchenko National University of Kyiv]. Retrieved from <http://www.univ.kiev.ua/pdfs/zvit/zvit-rektora-2020.pdf>
2. Opituvannya studentiv filosofsk'ogo fakultetu shhodo yakosti distancijnoi osviti (stanom na I semestr 2020–2021 n. r.) [Survey of students of the Faculty of Philosophy on the quality of distance education (first semester of 2020–2021 academic year)]. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/1pVdqtFXLWnRiOKZjK-XkqHyljEP_2FP4/view?usp=drivesdk
3. Rezultati opituvannya shhodo yakosti osviti. Students'kij parlament universitetu [The results of the survey on the quality of education. Student Parliament of the University]. Retrieved from <https://telegra.ph/Rezultati-opituvannya-shchodo-yakosti%D1%96-osv%D1%96ti-12-21>
4. Rekomendacii shhodo zastosuvannya kriteriiv ocinjuvannya yakosti osviti'oi programi [Recommendations for the application of the criteria for assessing the quality of the educational program]. (2020). Kyiv, Ukrainian Educational Publishing Center "Orion".
5. Ukraïns'kij Katolic'kij Universitet. Sektor monitoringu yakosti osviti [Ukrainian Catholic University. Education quality monitoring sector]. Retrieved from <https://academic.ucu.edu.ua/qa/>
6. UNIDOS. Fakultet sociologii. Kiivs'kij nacional'nij universitet imeni Tarasa Shevchenka [UNIDOS. Faculty of Sociology. Taras Shevchenko National University of Kyiv]. Retrieved from http://unidos.univ.kiev.ua/?q=uk/pro_proekt
7. UNIDOS. Fakultet sociologii. Kiivs'kij nacional'nij universitet imeni Tarasa Shevchenka. Zvit za 15 hvileju monitoringu 1 kursu ta Zvit za 15 hvileju monitoringu 2–6 kursiv [UNIDOS. Faculty of Sociology. Taras Shevchenko National University of Kyiv. Report on the 15th wave of monitoring of 1st year students and Report on the 15th wave of monitoring of 2nd–6th year students]. Retrieved from http://unidos.univ.kiev.ua/?q=uk/zvity_pro_doslidzhennya

Надійшла до редколегії 15.04.21

О. Ю. Павлова, д-р філос. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна
invinover19@gmail.com

ОГЛЯД ДИСКУСІЇ "КУЛЬТУРОЛОГІЯ В УКРАЇНІ": ЄДНІСТЬ У РІЗНОМАНІТТІ? ", ЩО ВІДБУЛАСЯ ОНЛАЙН 30 БЕРЕЗНЯ 2021 РОКУ

Дискусія стала спробою узагальнення та рефлексії щодо розуміння не лише предметного поля культурології загалом, переліку його актуальних проблем, але, насамперед, особливостей його становлення в Україні. Текст огляду відтворює не всі колізії розмови, але

ті, що, на думку автора, зосереджувалися навколо наукових міркувань.

Першим виступив ініціатор Дмитро Шевчук, який сформулював основну ідею – розпочати дискусію про долю й особливості культурології в Україні. Він заува-